

drs. ir. A. Dreimuller

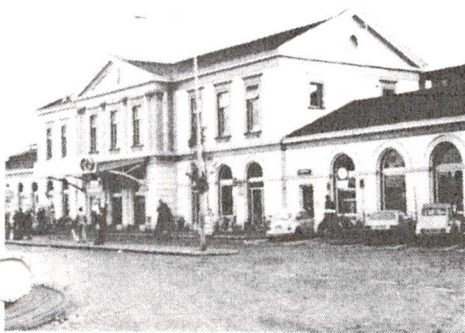
boeken

Twee van de drie boeken die we hier zullen bespreken, zijn vorig jaar bij Kluwer Technische Boeken verschenen. Opvallend is dat beide boeken „Spoorwegstations in Nederland” en „Architectuur langs de rails”, elkaar uitstekend aanvullen en tegelijkertijd aansluiten bij de behoefte van verschillende lezersgroepen. Zo is „Spoorwegstations in Nederland” een fotoboek met bijna 300 zwart/wit foto's, die in de periode medio 1979, medio 1980 zijn genomen. Van de dan bestaande stations worden bouwjaar, plaats en eventuele verbouwing kort genoemd. Het bevat verder een alfabetische lijst van de stations en halten, een literatuurlijst en schematische informatie over spoorlijnen, spoorwegmaatschappijen en het spoornet. Door deze toevoeging is het boek meer dan alleen maar een fotoboek; het is een op verschillende manieren goed toegankelijke informatiebron.

Overigens komt ook de problematiek van oude stationsgebouwen onvermijdelijk naar voren. De auteurs signaleren in de inleiding dat sinds hun fotografische toer door Nederland, alweer twaalf van de afgebeelde stations zijn afgebroken. „Spoorwegstations in Nederland” dreigt daarmee op niet al te lange termijn historische waarde te krijgen.

In dit verband een citaat uit de inleiding: „Tevens zijn wij er ons heel goed van bewust, dat fotoboeken maar al te vaak de ondergang begeleiden; fotoboeken ontstaan niet als er van een bepaald

Zwolle (1868) uit: *Spoorwegstations in Nederland*.

Spoorboeken

De toegenomen belangstelling voor de architectuur rond de spoorbaan is ook de uitgevers niet ontgaan. Het heeft in 1981, naast het populair uitgevoerde boek van de maand „Daar komt de trein”, geleid tot een aantal goed verzorgde en op elkaar afgestemde uitgaven over spoorwegarchitectuur.

onderwerp nog alles is”.

De tweede Kluwer uitgave „Architectuur langs de rails” van Van Dal, bevat een overzicht van de stationsarchitectuur in Nederland. In tegenstelling tot het vorige boek, waarin de geschreven informatie beknopt is gehouden, worden in deze uitgave een groot aantal stations uitgebreid beschreven en in hun tijd geplaatst. Ontwerpbeslissingen worden uitgelegd en details belicht. Duidelijk wordt dat architecten vaak andere bouwstijlen willekeurig als inspiratiebron hebben gekozen. Stijlverbanden tussen stations zijn daarom moeilijk zichtbaar te maken. Van Dal doet door middel van verwijzingen naar architectuurstromingen (Berlage en de „postkantorengotiek” van Peters) en door het hoofdstuk over de waterstaatstations (vgl. de waterstaatkerken), toch verdienstelijke pogingen in die richting. Vooral de periode voor 1940 komt goed uit de verf.

Het boek is goed geïllustreerd met veel foto's en vaak van bouwkundige tekeningen van gevels en plattegronden voorzien.

„Architectuur langs de rails” is in afleveringen eerder gepubliceerd in het maandblad „Technovisie”.

Ten slotte is eind 1981 bij de Walburg Pers „De spoorwegarchitectuur in Nederland 1841-1938” verschenen. Dit op zich monumentale werk is bedoeld voor de meer op het onderwerp gespecialiseerde lezer. Het boek behandelt alle stations die in Nederland zijn gebouwd. De auteur – H. Romers – geeft van elk station een beknopte beschrijving, aannemings- en verbouwingsgegevens, bouwtekeningen, plattegronden en zoveel mogelijk (oude) foto's.

Met name het fotomateriaal van de al lang verdwenen stations maakt het boek waardevol en interessant.

Zoals bij de bespreking van de twee vorige boeken al is vermeld, is er een periode geweest waarin typen stations werden ontworpen en gebouwd. Eigenlijk moeten we spreken van families, waarbij een basisontwerp door uitbreidingen geschikt werd gemaakt voor grotere dorpen en steden. Bijzonder was verder, dat elk ontwerp meer keren werd toegepast. De reden van dit voor de architectuurgeschiedenis toch unieke feit is duidelijk. De voordelen liggen in een besparing op het architectonhonorarium en het versnellen van het bouwproces. Bestek, tekeningen en begroting behoeven immers maar één keer te worden opgesteld.

Eigenlijk is het verwonderlijk dat een dergelijk initiatief, met zulke voordelen, geen navolging heeft gekend. Waarschijnlijk wordt aan het argument van éénvormigheid veel waarde gehecht. Met die éénvormigheid valt het uiteindelijk wel mee, aangezien inwoners van bijvoorbeeld Zwolle niet dagelijks Dordrecht zullen bezoeken. En dan nog zal hen de gelijkenis niet storen. Het ontwerp is in de loop van de jaren verbeterd en er wordt bezuinigd, waardoor per type nog veel afwijkingen optreden. Deze variatie en verscheidenheid komt in het boek van Romers erg goed naar voren. Hoewel geen leesboek en ook niet als zodanig geschreven, betreft het een standaardwerk van een hoge kwaliteit voor een, in verhouding, redelijke prijs.

Spoorwegstations in Nederland: Van Outshoorn tot Schelling en Van Ravensteyn; L. van Paddenburgh en J. G. C. van de Meene, Uitgeverij Kluwer Technische Boeken, Deventer, 1981, 198 blz., 300 foto's.

Architectuur langs de rails: Overzicht van de stationsarchitectuur in Nederland; Johan W. van Dal, Uitgeverij Kluwer Technische Boeken, Deventer, 1981, 120 blz., veel illustraties.

De spoorwegarchitectuur in Nederland 1841-1938; H. Romers, Uitgeverij De Walburg Pers, Zutphen, 336 blz., ruim 600 illustraties.